

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 15 października 2014 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi, IX Zamiejskowy Wydział Cywilny z siedzibą w B. w sprawie z wniosku D. K. z udziałem (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych nie złożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu spadku zatwierdził uchylenie się przez D. K. od skutków prawnych nie złożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po K. K. zmarłej 13 lutego 2013r. w B. (punkt I) oraz orzekł o kosztach postępowania (punkt II).

Apelację od powyższego postanowienia wniosła (...) Sp. z o. o. w S. zaskarżając je w całości. Rozstrzygnięciu zarzuciła naruszenie art. 1019 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 84 § 1 i 2 k.c. oraz w zw. z art. 88 § 2 k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie i błędne przyjęcie, że w sprawie zachodzi podstawa do zatwierdzenia uchylenia się przez D. K. od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po zmarłej K. K. oraz naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. przez dowolne ustalenie Sądu, iż wnioskodawca nie otrzymał przesyłki zawierającej wezwanie do zapłaty z dnia 1 lipca 2013 r.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty skarżąca wniosła o zmianę postanowienia poprzez oddalenie wniosku oraz zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestnika postępowania kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za II instancję według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestnika postępowania kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za I i II instancję według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna, choć na uwzględnienie nie zasługuje zarzut naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 233 § 1 k.p.c. Sąd Rejonowy dokonał bowiem prawidłowej oceny zgromadzonego materiału dowodowego, a w konsekwencji ustalił prawidłowo stan faktyczny w sprawie. Sąd Okręgowy podziela i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd pierwszej instancji. W tym miejscu należy zauważyć, że formułując zarzut naruszenia prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c., skarżąca w istocie kwestionowała prawidłowość subsumpcji ustalonej podstawy faktycznej pod obowiązujące normy prawne, tj. art. 88 § 2 k.c. Zarzut naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. podniesiony został bowiem jedynie w kontekście wygaśnięcia uprawnienia wnioskodawcy do uchylenia się od skutków prawnych niedochowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku. Z treści i uzasadnienia ww. zarzutu wynika, że apelująca kwestionuje przyjętą przez Sąd Rejonowy datę wykrycia przez D. K. błędu co do przedmiotu spadku po K. K.. Wydaje się zatem, że przedmiotem zarzutu jest ocena ustalonych okoliczności sprawy z punktu widzenia przepisów prawa materialnego, tj. art. 88 § 2 k.c.

Prawidłowo oceniony stan faktyczny powinien prowadzić do wniosku, iż D. K. dowiedział się o długach swojej matki, czyli spadkodawczyni z chwilą otrzymania wezwania do zapłaty od wierzyciela spadkodawczyni (...) Sp. z o.o. Z ustaleń Sądu Rejonowego wynika bowiem, iż w dniu 8 lipca 2013 r. żona wnioskodawcy odebrała ww. przesądowe wezwanie do zapłaty. Oczywistym jest zatem, że również D. K. powziął wówczas wiadomość o treści tej korespondencji. W związku z powyższym, uznać należy, iż nawet gdyby wnioskodawca był w błędzie co do przedmiotu spadku po zmarłej w dniu 13 lutego 2012 r. matce (przyjmując, iż nie ma długów spadkowych), to z chwilą otrzymania ww. korespondencji, wykrył rzeczywisty stan rzeczy (istnienie długów spadkowych).

Zgodnie z art. 1019 § 1 k.c. w zw. z art. 88 § 2 k.c., uprawnienie do uchylenia się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku wygasa w razie błędu - z upływem roku od jego wykrycia.

Skoro, o błędzie pod wpływem którego wnioskodawca nie złożył oświadczenia o odrzuceniu spadku, dowiedział się on w dniu 8 lipca 2013 r., to termin do uchylenia się od jego skutków wygasł z upływem roku od tego dnia, czyli dnia 8 lipca 2014 r.

W tym miejscu należy wskazać, że oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku wymaga zatwierdzenia przez sąd, a zatem podlega ono także merytorycznej kontroli, która jest prowadzona na rozprawie (art. 690 § 1 k.p.c.). Kontrola ta obejmuje badanie, czy spełnione zostały przesłanki decydujące o skuteczności takiego oświadczenia ustalone w art. 1019 § 1 k.c., to jest czy składając przed sądem takie oświadczenie, spadkobierca złożył zarazem oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku oraz czy zachodzą pozostałe przesłanki decydujące o skuteczności takiego oświadczenia, wynikające z konieczności zastosowania przepisów o wadach oświadczeń woli do oceny poprzednio złożonego oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku albo do zaniechania złożenia tego oświadczenia. Badanie tych okoliczności wiąże się z koniecznością udzielenia odpowiedzi na pytania, czy spadkobierca poprzednio działał pod wpływem błędu lub groźby, jakie były okoliczności powstania tych wad względnie czy pod wpływem błędu lub groźby zaniechał złożenia oświadczenia w przedmiocie przyjęcia lub odrzucenia spadku oraz czy uchylając się od skutków swego poprzedniego oświadczenia lub zaniechania jego złożenia zachował termin określony w art. 88 § 2 k.c. (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 6 lipca 2012 r., V CSK 313/11, z 30 czerwca 2005, IV CK 799/04, OSNC 2006, nr 5, poz. 94, z 18 marca 2010 r., V CSK 337/09 i z 1 grudnia 2011 r., I CSK 85/11).

Złożenie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku jednocześnie ze złożeniem przed sądem oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia w przedmiocie przyjęcia lub odrzucenia spadku jest jedną z przesłanek materialnoprawnych, których spełnienie decyduje o uwzględnieniu wniosku w sprawie o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku (art. 690 k.p.c.) i zatwierdzeniu przez sąd uchylenia się od skutków prawnych poprzedniego oświadczenia albo od skutków prawnych jego niezłożenia. Przesłanka ta musi być spełniona w zastrzeżonym dla niej terminie materialnoprawnym (art. 88 § 2 k.c.) i do czasu zakończenia postępowania sądowego, w którym jest rozpatrywana (art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Skoro zatem złożenie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku jest w świetle art. 1019 § 1 i 2 k.c. przesłanką skuteczności oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku albo od niezłożenia takiego oświadczenia, to wraz z tym oświadczeniem musi być złożone w terminie zastrzeżonym w art. 88 § 2 k.c.

Oświadczenie o odrzuceniu spadku D. K. złożył w dniu 15 października 2014 r., a więc po upływie roku od wykrycia błędu. Biorąc powyższe pod uwagę, nie można było uwzględnić przedmiotowego wniosku.

Z powyższych względów na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone postanowienie w pkt I i oddalił wniosek. W punkcie II Sąd Okręgowy oddalił apelację w pozostałej części, a to dotyczącej pierwszoinstancyjnego rozstrzygnięcia o kosztach postępowania. Sąd Rejonowy prawidłowo bowiem przyjął w tym zakresie zasadę z art. 520 §1 k.p.c. Orzeczenie w pkt III postanowienia wydano w oparciu o przepis art. 520 §1 k.p.c. jako generalną regułę postępowania nieprocesowego. Nie było bowiem okoliczności do przyjęcia zasad szczególnych rozdziału kosztów z dalszych paragrafów powołanego artykułu skoro uczestnicy w równym stopniu byli zainteresowani wynikiem postępowania.